

Публічна влада та державне управління: правові та організаційні аспекти

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СОБАК-ПОВОДИРІВ В УКРАЇНІ

Альона Сергіївна БАХАЄВА,

*кандидат юридичних наук,
викладач кафедри поліцейської
діяльності та публічного
адміністрування факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-6498-2213>*

Собаки були приручені людиною приблизно 10 000 років тому. Вони символізують вірність та непохитну відданість. У сучасному світі собака виконує багато функцій, серед яких основними є: охоронна, розшукова, терапевтична, рятувальна та мисливська. Важливе місце у життєдіяльності людства посідають службові собаки.

Національна поліція України застосовує службових собак під час патрулювання; переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення; під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи; для відбиття нападу на особу та/або поліцейського [1]. Службові собаки допомагають виявляти контрабанду наркотиків, вибухові речовини, зброю та боєприпаси. Залучення службових собак до встановлення місця перебування безвісті зниклих людей значно скорочує час пошуків.

Кінологічні центри Національної поліції також проводять заходи для дітей з вадами здоров'я (каністерапія). Каністерапія – один з видів лікування і реабілітації людини за допомогою звичайних або спеціально відібраних і навчених собак під наглядом кваліфікованих фахівців (також – відома, як лікувальна кінологія) і є одним із найдоступніших методів анімалотерапії. Цей метод здатен впливати на нормалізацію стану людини, допомагати в процесі соціалізації, впливати на мотивацію людей, заспокоювати і мобілізувати увагу та підтримувати людей з обмеженими можливостями [2, с. 97].

У зарубіжних країнах світу доволі розповсюдженим є залучення собак-помічників (assistance dog, service dog), які здатні виконувати наступні завдання:

- супроводжувати осіб, які мають вади зору;
- допомагати особам з вадами слуху;
- сприяти мобільності осіб, обмежених у самостійному пересуванні;

- за запахом виявляти зміни, пов'язані з гіперглікемічними або гіпоглікемічними явищами, про що попереджати «свою людину»;
- реагувати на судомні прояви, пов'язані з епілептичним приступом;
- допомагати особам, які страждають від депресії, надмірної тривожності, а також через посттравматичний стресовий розлад;
- допомагати дітям з розладами аутистичного спектру;
- виявляти алергени [3].

Вищезазначене свідчить про те, що основною задачею собаки-помічника є соціальна реабілітація осіб із обмеженими можливостями.

У тезах-доповіді хотілося б зупинитися на проблемних питаннях застосування собак-поводирів в Україні, де проживає велика кількість людей з вадами зору. Такі люди залежать від членів своєї родини, які мусять їх супроводжувати. Застосування собаки-поводиря частково вирішує проблему пересування незрячих людей. У 33 країнах світу такі собаки проходять спеціальну підготовку, яка триває близько двох років, після чого мають отримати обов'язковий сертифікат, що підтверджує статус собаки-поводиря.

Особливо гостро постає питання застосування собак-поводирів у громадському транспорті. Так, у 2017 році у м. Києві мала місце ситуація, коли незрячого чоловіка не пустили до метро через те, що його супроводжував собака-поводир. У Правилах користування Київським метрополітенем надається визначення поняття «собака-поводир» - це спеціально підготовлений собака (зі шлеєю, в ошийнику та наморднику) для безпечного пересування та орієнтування пасажирів-осіб з вадами зору, статус якого підтверджується документом, в якому міститься запис «собака-поводир» або «собака супроводу», та який пройшов навчання в умовах метрополітену [4]. Також у 2010 році до Верховної Ради України було подано проект Закону України «Про утримання домашніх тварин у населених пунктах України», в якому було запропоновано більш розширене визначення: «поводир незрячого (тварина супроводу) – собака, яка використовується для полегшення пересування в умовах міста інвалідів I або II групи, позбавлених зору або залишковий зір яких не дає можливості самостійно орієнтуватися в просторі та мають обмежені фізичні можливості і потребують допомоги спеціально підготовленої собаки для пересування і спілкування. При цьому тварина повинна пройти підготовку у спеціалізованих закладах з підготовки собак-поводирів та реабілітації інвалідів, по закінченні яких, тварина разом з комплектом необхідного спорядження та підтверджуючим документом установленого зразка (що має назву «Собака-поводир сліпого»), передається особі, позбавленій зору» [5].

Вказаний законопроект було відхилено та знято з розгляду. Втім, застосування собак-поводирів все одно не є можливим, адже наразі в Україні немає ні державних, ні приватних установ, які б здійснювали їх підготовку із подальшою сертифікацією, хоча у 2013 році була спроба запровадити центр для підготовки собак-поводирів у місті Ужгороді. Отже, на теперішній час собака, яка супроводжує особу з вадами зору у громадському транспорті, не може вважатися поводитирем та має перевозитись у клітці.

Собака-поводир є безпосереднім зв'язком між особою з вадами зору та оточуючим світом. Вирішення даної проблеми допоможе значно прискорити адаптацію такої людини до окремих умов середовища, а також сприятиме покращенню її емоційного стану.

Враховуючи положення статті 20 Конвенції про права осіб з інвалідністю і розділу V частини 1 статті 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», де зазначено, що держава повинна сприяти індивідуальній мобільності осіб з інвалідністю вибраним ними способом, а також створювати умови для безперешкодного доступу до об'єктів фізичного оточення (в тому числі із застосуванням собак-поводирів), необхідно створити центри підготовки собак-поводирів в Україні із подальшою сертифікацією або надати дозвіл на провадження такої діяльності кінологічним центрам Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 18.10.2020).
2. Комар І.В. Соціально-педагогічні аспекти каністерапії. *Молодь і ринок*. 2012. № 4 (87). С. 96-99.
3. ADI Terms & Definitions. *Assistance Dogs International*: веб-сайт. URL: <https://assistancedogsinternational.org/resources/adi-terms-definitions/> (дата звернення: 18.10.2020).
4. Про затвердження Правил користування Київським метрополітемом : Рішення Київської міської ради від 12 листоп. 2019 р. № 32/7605. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MR190967.html (дата звернення: 18.10.2020).
5. Про утримання домашніх тварин у населених пунктах України : Проект Закону України від 30 бер. 2010 р. № 6240. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=6240&skl=7 (дата звернення: 18.10.2020).